

ტურიზმი და ფინანსური რისკები

ნინო ლათანაძე

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტი, საქართველო

საკვანძო სიტყვები: ფინანსური რისკები, ტურიზმი, ინფლაცია, შემოსავლები ტურიზმიდან, ტურიზმის უსაფრთხოება, ტურისტული რისკები

ეკონომიკურ კვლევებში და ბიზნეს-სუბიექტების საქმიანობაში რისკის პრობლემეტიკას უკავია ცენტრალური ადგილი. თანამედროვე პირობებში, ფინანსური რისკების მართვა არის ორგანიზაციების კონკურენტუნარიანობის ამალღებისა და მისი შენარჩუნების უმთავრესი ფაქტორი. ტურისტული რისკების პრობლემის აქტუალობა განპირობებულია ტურისტული ბაზრის მზარდი როლით მსოფლიო ეკონომიკაში.

ბიზნეს-სუბიექტების ეფექტიანი საქმიანობისათვის აუცილებელია ისეთი ზომების მიღება, რომლებიც ხელს შეუწყობს რისკების მინიმუმამდე შემცირებას, ასევე, შეამცირებს მათგან გამოწვეულ დანაკარგებს, ე. ი. უნდა დაინერგოს ფინანსური რისკების მართვის სისტემა (რისკ-მენეჯმენტი).

რისკების მართვისას, მნიშვნელოვან ფაქტორს წარმოადგენს კონკრეტული

სფეროსთვის დამახასიათებელი ნეგატიური მხარეების განსაზღვრა. ტურისტული ინდუსტრია - ეს არის საწარმოების, დაწესებულებების, მატერიალური და არამატერიალური წარმოების სფეროთა ორგანიზაციების ერთობლიობა, რომლებიც უზრუნველყოფენ ტურისტული პროდუქტის წარმოებას, განაწილებასა და გაცვლას, ტურისტული რესურსების ათვისებას და გამოყენებას, ასევე, ტურიზმისთვის მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის შექმნას.

ტურიზმის სფეროში, მოქმედი სუბიექტებისათვის, ფინანსური რისკების მართვის მნიშვნელოვან ამოცანას წარმოადგენს - ფინანსური მდგომარეობის შენარჩუნება და შემდგომისათვის მისი მდგრადობის უზრუნველყოფა.

რისკების წარმოქმნის ძირითად მიზეზებს შორისაა: ინფლაცია; საპროცენტო განაკვეთების არასახარბიელო ცვლილებები; ჩადებული თანხების დაბრუნების ვადის მოულოდნელი შემცირება; საკრედიტო რესურსების უკმარისობა; მომგებიანობის შემცირება; ორგანიზაციის ვალდებულებათა სტრუქტურაში სასესხო კაპიტალის მაღალი წილი; მაღალლიკვიდური აქტივების რეზერვების ნაკლებობა.

საქართველოში ინფლაციის გამომწვევი მიზეზებიდან განვიხილავთ იმ მიზეზებს, რომლებიც დამახასიათებელია საქართველოს ეკონომიკისათვის, პირველ რიგში ეს არის: არასწორი ფულად-საკრედიტო პოლიტიკა; იმპორტირებული ინფლაცია; ინფლაციური მოლოდინი.

დღეს საქართველოში არსებული ფულად-საკრედიტო სისტემა მიმართულია მხოლოდ ერთი მიზნისკენ - შეინარჩუნოს ეროვნული ვალუტის სიმყარე. სხვა ობიექტურ მოთხოვნილებათა უგულებელყოფით ინფლაციის შეჩერება და ლარის კურსის შენარჩუნება აფერხებს ეკონომიკურ განვითარებას.

როცა ინფლაციის დონე ქვეყანაში მაღალია, ვიდრე მის საავაჭრო პარტნიორ ქვეყნებში, პროდუქტების კონკურენტულობა ეცემა, რაც აფერხებს ეკონომიკის ზრდას. ინფლაციის მაჩვენებელზე შეიძლება გავლენას ახდენდეს, როგორც ეკონომიკის მიწოდების, ასევე, მოთხოვნის მხარე. ასევე, ინფლაცია შეიძლება პროვოცირებული იყოს საშინაო ან საგარეო ფაქტორების ზემოქმედებით. საქართველოში, ბოლო პერიოდში, ეროვნული ვალუტის გაუფასურების ფონზე გაზრდილია ინფლაციური მოლოდინები. ზოგადად, თუ ქვეყნის ექსპორტის მაჩვენებელი იმპორტზე მაღალია, იგი სუსტი ვალუტით კონკურენტუნარიანი ხდება საერთაშორისო ბაზარზე და დიდ მოგებას ნახულობს, მაგრამ საქართველოში იმპორტი ლამის 5-ჯერ ჭარბობს ექსპორტს და აქ ეროვნული ვალუტის შესუსტება ნიშნავს სამომხმარებლო ფასების აწევას. ფასები თუ არ აიწევს, მაშინ მთავრობას მოუწევს ამ განსხვავების დაფარვა და ასეთ პირობებში ეკონომიკური განვითარება შეუძლებელია.

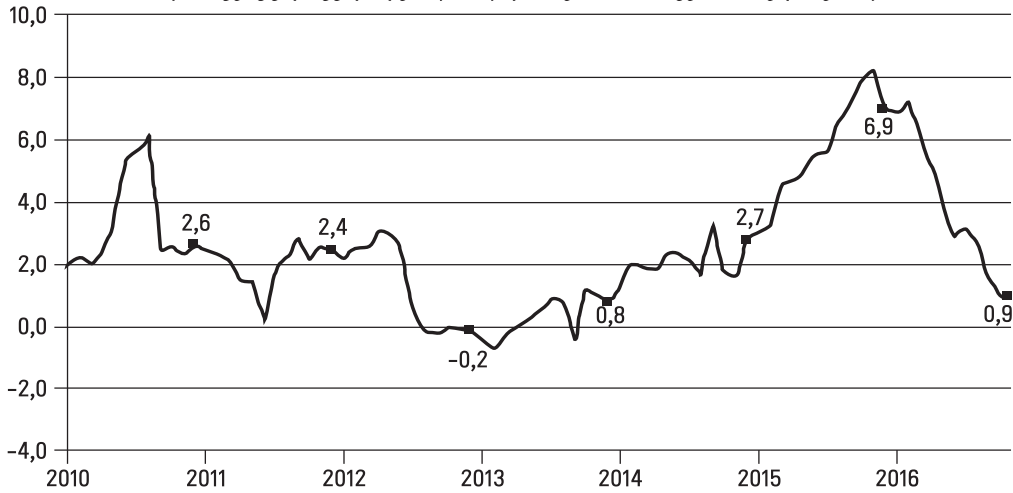
ექსპერტების აზრით, შეცდომაა, როცა მთავრობამ აირჩია ნეოლიბერალური ეკონომიკური მოდელი სუსტი ეროვნული ვალუტის ფონზე, რაც ცხადად აჩვენებს, რომ არჩეულია სუსტი ლარის სტრატეგია. იგივე ექსპერტები აცხადებენ, რომ ნეოლიბერალურმა ეკონომიკურმა პოლიტიკამ მიგვიყვანა მსოფლიო კრიზისამდე. იგი გულისხმობს ხელისუფლების მაქსიმალურ დისტანცირებას ეკონომიკური პროცესებისგან და ეკონომიკაში საბანკო სექტორის როლის გაზრდას, რაც ჩვენსაირი ქვეყნისთვის არასწორია.

შემომყვან ტურიზმზე ლარის კურსი მხოლოდ დადებით გავლენას ახდენს - ამის შესახებ საუბრობენ ტურისტული კომპანიების მფლობელები. მაგალითისთვის, Caucasus Travel-ის დირექტორმა განაცხადა, რომ ტურიზმის სფერო ადგილობრივი ვალუტის დევალვაციის ერთ-ერთი ბენეფიციარია, რომელიც იღებს სარგებელს. თუ აღვნიშნავთ, რომ ტურიზმი არის საკუთარი ვალუტის დევალვაციის ბენეფიციარი, მაშინ ვალუტის კურსის გაუფასურებისას აუცილებელი და ძალიან მნიშვნელოვანი ფაქტორია შემომყვანი ტურიზმის გაზრდა. ვალუტის გაუფასურება შემომყვანი ტურიზმისგან განსხვავებით, გამყვანი ტურისტული კომპანიებისთვის პრობლემას წარმოადგენს.

საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემებით, 2015 წელს წინა 2014 წელთან შედარებით ინფლაციის დონემ საქართველოში 5.0% შეადგინა. 2016 წლის ნოემბერში წინა თვესთან შედარებით ინფლაციის დონე 0.6 % ხოლო წინა წლის შესაბამის თვესთან შედარებით (წლიური ინფლაციის დონე) 0,2 პროცენტი შეადგინა. 2010

საბაზისო ინფლაცია

(პროცენტული ცვლილება წინა წლის შესაბამის თვესთან შედარებით)

წლის საშუალოსთან შედარებით სამომხმამარებლო ფასების ინდექსი 17,8 პროცენტით გაიზარდა.

2016 წლის ოქტომბერში საქართველოში ინფლაციის დონემ წინა თვესთან შედარებით 0,5 %, ხოლო წინა წლის შესაბამის თვესთან შედარებით (წლიური ინფლაციის დონე) – 0,2% შეადგინა და 2010 წლის საშუალოსთან შედარებით სამომხმამარებლო ფასების ინდექსი 17,1%-ით გაიზარდა.

2015 წელს მიმდევრო 2016 წელთან შედარებით საერთაშორისო ვიზიტორების შემოსვლის ტოპ ათეულში სხვა სურათი იყო: აზერბაიჯანი, რომელიც ტოპ ქვეყნების სათავეშია, წინა წელს მეორე ადგილზე იყო, ხოლო პირველი ადგილი თურქეთს ეკავა, მეორე კვარტალში თურქეთიდან საქართველოში სულ 343 397 ვიზიტორი დაფიქსირდა. 2016 წელს ვიზიტორების რაოდენობის ზრდა ფიქსირდება სომხეთიდან, რუსეთიდან და აზერბაიჯანიდან 20%, 29%,11%. რაც შეეხება ტურიზმიდან უცხოური ვალუტის შემოდინებას, ერთი ტურისტის ქვეყანაში საშუალოდ 225\$ ტოვებს, რაც საერთო ჯამში, 2015 წლის მეორე კვარტლის მონაცემებით 302 მილიონ 835 დოლარზე მეტია, ეს კი თავის მხრივ პირველ კვარტალში ქვეყანაში შემოსულ უცხოურ ვალუტაზე 20,19%-ით მეტია. უნდა აღვნიშნოთ, რომ 2015 წლის ზაფხულის სეზონისთვის ტურისტული კომპანიები ელოდებოდნენ ეროვნული ვალუტის დასტაბილურებას, მაგრამ სიტუაცია რადიკალურად განსხვავებული აღმოჩნდა. თუმცა ტურისტულმა სეზონმა იმუშავა და მოახერხა იმ საგარეო ნეგატიური ფაქტორების განეიტრალება, რომელიც ქვეყანაზე პირდაპირ და ირიბად მოქმედებდა. სავალუტო კრიზისი აღინიშნებოდა ასევე ყველა ჩვენს სავაჭრო პარტნიორ ქვეყნებში. ამ პერიოდს დაემთხვა საბერძნეთის კრიზისიც, 2014 წელთან შედარებით 2015 წელს საქართველოში 23%-ით შემცირდა ფულადი გადარიცხვების შემოდინება, ასევე აღსანიშნავია უკრაინისა და რუსეთის დღემდე ძალიან არასტაბილური მდგომარეობა. სწორედ მსგავსი ნეგატიური ფაქტორების განეიტრალება მოუწია ტურისტულ სეზონს.

საქართველოში საერთაშორისო ვიზიტორების რაოდენობის ზრდა 2016 წლის 10 თვის მონაცემებით.

ქვეყანა	2016: 10 თვე. ზრდა	2016: 10 თვე. წილი მთლიან ზრდაში (%)
აზერბაიჯანი	127,434	24 %
ირანი	108,992	21 %
რუსეთი	107,351	21 %
ისრაელი	31,384	6 %
უკრაინა	28,129	5 %
ინდოეთი	19,419	4 %
ყაზახეთი	11,382	2 %
საუდის არაბეთი	10,797	2 %
ბელარუსი	7,811	2 %
სხვა	69,090	13 %

წყარო: საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური - www.geostat.ge

2016 წელს დეფიციტის შემცირება განპირობებული იყო მომსახურების ბალანსის გაუმჯობესებით. მომსახურების პროფიციტის ფარდობამ მშპ-თან 10.4% შეადგინა, რამაც 2.6 პროცენტული პუნქტით მეტი შეადგინა წინა წლის მაჩვენებელთან. აბსოლუტურ გამოსახულებაში მომსახურების დადებითი სალდო 2015 წელს წინა წელთან შედარებით 158 მლნ აშშ დოლარით (12.2%-ით) გაუმჯობესდა და 1.46 მლრდ აშშ დოლარი შეადგინა. ზრდა უმეტესწილად გამოწვეული იყო ტურისტული შემოდინებების მაღალი ზრდით. ტურისტული შემოსავლები, რომელიც მომსახურების ექსპორტის ძირითად ნაწილს შეადგენს, 2016 წელს დაფიქსირდა 1.94 მლრდ აშშ დოლარი, რაც 8.3%-ით აღემატება წინა წლის ანალოგიურ მაჩვენებელს. ტურისტული შემოდინებების ზრდის ტემპის მატება გამოწვეული იყო ვიზიტორთა რაოდენობის შედარებით მაღალი ზრდით (7%), რაც ძირითადად განაპირობა სომხეთიდან (10.7%), რუსეთიდან (14%) და აზერბაიჯანიდან (8.6%) ვიზიტორების რაოდენობის ზრდამ.

რამდენიმე წელია, რაც ვიზიტორთა რაოდენობის მზარდი ტენდენციაა ისრაელიდან, გერმანიიდან, ყაზახეთიდან, აშშ-დან, ბელორუსიიდან და დიდი ბრიტანეთიდან. საპირისპიროდ ვიზიტორთა რაოდენობა ყველაზე მეტად შემცირდა თურქეთიდან (3.6%), ირანიდან (-47.3%) და ერაყიდან (-55%). აღსანიშნავია, რომ ვიზიტორების რაოდენობა წლის მეორე კვარტლიდან გაიზარდა, რაშიც მნიშვნელოვანი როლი შეასრულა ლარის კურსის გაუფასურებამ.

ჩვენ ვიზიარებთ მოსაზრებას, რომელსაც გამოთქვამს აკადემიკოსი ვლადიმერ პაპავა. იგი ინფლაციის ერთ-ერთ ხელშემწყობ ფაქტორად თვლის ტურიზმს: „ტურიზმის განვითარების სტიმულირებამ საქართველოში სურსათზე მოთხოვნა გაზარდა, რაც აგრარული კრიზისის პირობებში მხოლოდ იმპორტის ზრდის ხარჯზე კმაყოფილდება. მსოფლიო ეკონომიკაში აგფლაციური პროცესების გათვალისწინებით შეიძლება ითქვას, რომ საქართველოში აგფლაციის იმპორტიც მიმდინარეობს.“ (პაპავა, 2013: 7). (აგფლაცია, აგრარულ პროდუქციაზე ფასების უფრო დაჩქარებული ზრდა სხვა სამომხმარებლო საქონელზე ფასებთან შედარებით – რედ). იგივე მოსაზრებას იზიარებს ექსპერტი ეკონომიკურ საკითხებში ლევან კალანდაძე და არ ეთანხმება ხელისუფლების წარმომადგენლებს იმაში, რომ ტურისტების შემოსვლა დადებით გავლენას ახდენს ქვეყნის ეკონომიკაზე.

ჩვენი მოსაზრებით, ლარის ბოლოდროინდელ დევალვაცია დაკავშირებულია არასწორ ფულად-საკრედიტო პოლიტიკასთან და ქვეყნიდან დიდი მასშტაბებით კაპიტალის გადინებასთან. ტურისტული აქტივობის ზრდა ხელს უწყობს ლარის კურსის გამყარებას უცხოურ ვალუტასთან მიმართებაში, თუმცა შესაძლებელია გარკვეულწილად გამოიწვიოს ეროვნული ვალუტის ინფლაცია საქონელთან და

მომსახურებასთან მიმართებაში, რადგან ლარის მეტი მასა შედის ბრუნვაში. ტურიზმის განვითარებისთვის აუცილებელია აქცენტი გაკეთდეს იმაზე, რომ სამომხმარებლო კალათის მნიშვნელოვანი ნაწილი იყოს ეროვნული პროდუქტი, რაც თავისთავად გულისხმობს სოფლის მეურნეობის ხელშეწყობას და წინ წამოწევას.

რეზიუმე

ინფლაციის გამომწვევი მიზეზებიდან ჩვენ განვიხილავთ იმ მიზეზებს, რომლებიც დამახასიათებელია საქართველოს ეკონომიკისათვის, პირველ რიგში ეს არის: არასწორი ფულად-საკრედიტო პოლიტიკა; იმპორტირებული ინფლაცია; ინფლაციური მოლოდინი.

ტურიზმის სფერო ადგილობრივი ვალუტის დევალვაციის ერთ-ერთი ბენეფიციარია, რომელიც იღებს სარგებელს. თუ აღვნიშნავთ, რომ ტურიზმი არის საკუთარი ვალუტის დევალვაციის ბენეფიციარი, მაშინ ვალუტის კურსის გაუფასურებისას აუცილებელი და ძალიან მნიშვნელოვანი ფაქტორია შემომყვანი ტურიზმის გაზრდა. ვალუტის გაუფასურება შემომყვანი ტურიზმისგან განსხვავებით, გამყვანი ტურისტული კომპანიებისთვის პრობლემას წარმოადგენს. ტურისტული შემოსავლები, რომელიც მომსახურების ექსპორტის ძირითად ნაწილს შეადგენს, 2016 წელს დაფიქსირდა 1.94 მლრდ აშშ დოლარი, რაც 8.3%-ით აღემატება წინა წლის ანალოგიურ მაჩვენებელს. ტურისტული შემოსავლების ზრდის ტემპის მატება გამოწვეული იყო ვიზიტორთა რაოდენობის შედარებით მაღალი ზრდით. რაც შეეხება ლარის ბოლოდროინდელ დევალვაციას, ის დაკავშირებულია არასწორ ფულად-საკრედიტო პოლიტიკასთან და ქვეყნიდან დიდი მასშტაბებით კაპიტალის გადინებასთან.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. პაპავა, ვ. (2013). „პოსტკარდისფერი“ საქართველოს ეკონომიკური განვითარების ძირითადი გამოწვევები. ექსპერტის აზრი № 4. თბილისი: საქართველოს სტრატეგიისა და საერთაშორისო ურთიერთობების კვლევის ფონდი, <<https://www.gfsis.org/files/library/opinion-papers/4-expert-opinion-geo.pdf>>.
2. მაღლაკელიძე თ. (2002). ეკონომიკური უსაფრთხოება. „სიახლე“. თბილისი.
3. ნატროშვილი გ. ეროვნული უსაფრთხოების მიზნები, ფაქტები და მაჩვენებლები. ახალი აზრი, №8 (14), — დეკემბერი
4. ოთინაშვილი, რ. (2005). „ეკონომიკური უსაფრთხოება“ (ანალიზის ანტიკრიმინალური ასპექტები) თბილისი.
5. ბირჟაკოვი, მ. (2014). ტურიზმის ეკონომიკური უსაფრთხოება. თბილისი.
6. Биржаков, М., (2000). Введение в туризм. Издательский дом „Герда“.
7. Белоногов, А. (2010). Формирование системы обеспечения экономической безопасности сферы туризма. Санкт-Петербург.
8. Плоткина, Н. (2015). Классификационные признаки туристских рисков. Электр. Журнал: Проблемы устойчивого развития туризма 2015, №9 (27).
9. Гладко Е. А. Управление финансовыми рисками в предприятиях туристической индустрии, электр. журнал „Управление экономическими системами“ Management of economic systems
10. Научная библиотека Кибер Ленинка: <http://cyberleninka.ru/article/n/teoreticheskie-odnody-k-suschnosti-i-klasifikatsii-turistskih-riskov>
11. Коммерческие риски в турбизнесе // Турбизнес, — Режим доступа. — URL: <http://www.insur-info.ru/press/63260>
12. Туроператоры извергли убытки // — Режим доступа. — URL: <http://www.economy.ge/>
13. <http://www.economy.ge/>
14. <http://geostat.ge/>
15. <http://www.kvirispalitra.ge/economic.html?start=20>
16. <http://fxstock.ru/108802-Kak-techenie-turizma-vliyaet-na-inflyaciyu-v-Gruzii.html>
17. <http://www.blackseanews.net/read/10321>

TOURISM AND FINANCIAL RISKS

NINO LETANDZE

PhD Student of Georgian Technical University, Georgia

KEYWORDS: FINANCIAL RISKS, TOURISM, INFLATION, INCOME FROM TOURISM, TOURISM SECURITY, TOURISM RISKS

SUMMARY

In the article the basic concepts of tourism business safety are considered, the author's classification of the major risk factors arising in the organization of tourist activity is given.

The presence of risks and the opinion of the owners of travel agencies proves that this business is not so simple as it seems at first glance. And like any business, it requires a thorough and thoughtful approach. Therefore, planned investments in the tourist business require an assessment of the degree of risk, the determination of its magnitude and the application of measures to a decrease.

Monetary policy is an integral part of a single state economic policy. The inflation rate in Georgia in October 2016 compared to the previous month was 0.5%, in comparison with October 2015, the consumer price index decreased by an average of 0.2%, as in our food basket imports are 80%, with an increase the number of tourists, the demand for food products is growing and, accordingly, the demand for imports is growing. The increase in the number of visitors is in favor of the Georgian economy, but according to experts on economic issues, it contributes to inflation processes. We believe that in order to prevent these processes, we need the right monetary policy and effective solutions of the national bank.